

De zegepralende Vecht in Japan

R. Plomp

Vegtvliet, Straatweg 220, 3621 BZ Breukelen

Het zal velen uit de pers bekend zijn, dat enkele jaren geleden in een baai van het zuidelijke Japanse eiland Kyushu een stad met de naam *Huis ten Bosch* is verrezen, waarin een groot aantal markante voorbeelden van de Nederlandse architectuur op ware grootte is nagebouwd. De bijzondere historische banden met ons land - de handelspost *Desjima* op een door mensen aangelegd eiland in de baai van Nagasaki (1641 - 1853) - en het succes van het eerder gebouwde *Holland Village* hebben tot dit unieke project geleid.

De Japanse stad *Huis ten Bosch*

Een Japanner kan zich nu in eigen land in een Nederlandse stad wanen door een speciale trein te nemen die hem of haar in een uur vanaf Hakata, het eindstation van de beroemde Shinkansen Super Express trein, naar *Huis ten Bosch* brengt. Vanuit een van de vele in Hollandse stijl gebouwde hotels (in oktober 1994 in totaal reeds meer dan 750 kamers) wandelt hij langs de grachten en over de pleinen van deze nabootsing van een oude Hollandse binnenstad en heeft hij de keuze uit talloze activiteiten. Zo kan hij met een lift de Domtoren (105 meter hoog) bestijgen, in het aan het Nassauplein gelegen hoofdgebouw van de Utrechtse universiteit draaiorgels en andere mechanische muziekinstrumenten beluisteren of een van de andere musea bezoeken die een indruk geven van het vele dat ons land historisch te bieden heeft. Hongerig geworden, kan hij een lunch gebruiken in een van de vele restaurants, om daarna het perfect nagebouwde paleis *Huis ten Bosch* met zijn stijlkamers en de door Rob Scholte en zijn medewerkers beschilderde centrale zaal te bezichtigen, of gaan winkelen in de Haagse Passage. Inmiddels heeft hij de door Friese paarden getrokken Gouden Koets zien rondrijden of heeft hij, moe geworden, voor een toer met een klassieke bus of een rondvaartboot geboekt. Na het diner kan hij dan de dag besluiten met het bijwonen van de in de haven met behulp van een kopie van "De Liefde", het eerste Nederlandse schip dat Japan bezocht, opgevoerde Japanse opera, waarin dit vroege begin wordt bezongen.

Een Japanner die voor een korte vakantie in deze stad kiest, zal een redelijk getrouwe impressie van een typisch Hollandse omgeving krijgen, met al die voor hem niet vertrouwde bakstenen, al is de dichtheid van markante gebouwen wel wat groter dan in een van onze oude Hollandse binnensteden. Het streven is er op gericht om *Huis ten Bosch* een stad te laten zijn waar wordt geleefd en waar de gasten en de mensen uit de omgeving 's avonds een drankje drinken op de terrasjes, want die kennen ze elders in Japan niet.

Voor een Nederlander is een bezoek meer een ludiek gebeuren, waarbij hij van de ene verbazing in de andere valt en zich kostelijk amuseert met de pogingen ook in de namen het Hollandse karakter tot uiting te laten komen. Wat te denken van een restaurant met de naam "Bikken bikken", een ijsbar "Ontembaar", een kunstgalerie "Mooi" of een stadsbier onder de naam "Vermaak bier". Maar men doet zeker geen recht aan deze poging als men het geheel als kitsch zou willen afdoen. Er is onmiskenbaar zeer serieus gestreefd om met behulp van Nederlandse adviseurs tot een verantwoord geheel te komen; de bakstenen zowel als de keien voor de dijken werden speciaal uit Nederland geïmporteerd. Liever zie ik het als een vorm van gratis "Holland promotion", waarop meer zou moeten worden ingespeeld.

Een opmerkelijke retouche die de Japanners op de Nederlandse pseudo-

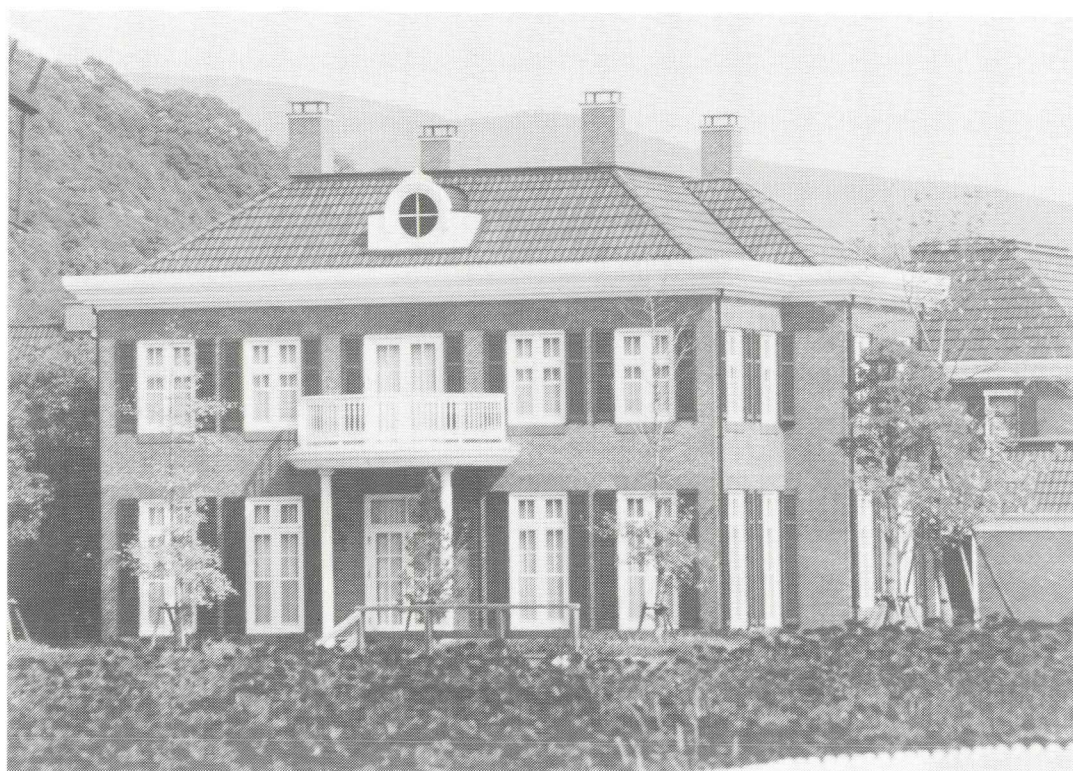
Afb. 1. De entree van *Huis ten Bosch* in Japan, met een kopie van het kasteel Nijenrode.

Afb. 2. Het huis Boom en Bosch in het Japanse *Huis ten Bosch*, ten noorden van Nagasaki.

Afb. 3. De Japanse versie van Vegtvljet.

Afb. 4. Het nagebouwde Sterreschans op het Japanse eiland Kyushu, nabij Nagasaki.

werkelijkheid hebben aangebracht, is het ontbreken van koeien in de weilanden: de door hygiëne geobsedeerde Japanners hebben die weggelaten vanwege de mogelijke stankoverlast.

Het was Yoshikuni Kamichika, een plaatselijke zakenman, die in de zomer van 1979 op zijn eerste reis door Europa het idee opvatte een Nederlands dorp te bouwen aan de Omura Baai. Hij koos voor een "eigentijds *Desjima*" en realiseerde dat op Nederlandse wijze door een stuk land aan de kust in te polderen volgens de in ons land bekende technieken. Daarop verrees het 152 hectare grote complex. Het werk begon in oktober 1988 en werd voltooid in maart 1992.

Er zijn in Japan ook twee Duitse dorpen en een Spaans dorp, maar *Huis ten Bosch* is groter.

Villawijk Wassenaar

Getuigt het van grote moed om een dergelijke Nederlandse "stad" te durven bouwen, van overmoed zou men kunnen spreken als men direct buiten de wallen de villawijk *Wassenaar* ziet liggen, bestaande uit tientallen eveneens op de Hollandse bouw geïnspireerde huizen. Terwijl het aantal bezoekers van de stad (jaarlijks circa vier miljoen) bevredigend schijnt te zijn, blijkt mede door de ongunstige economische ontwikkeling van het land de verkoop van deze vakantiehuizen te stagneren. En juist een aantal van deze huizen vormt de aanleiding van dit artikel. Want de Vechtstreek is hier rijkelijk vertegenwoordigd.

Eigenlijk begint de kennismaking al bij de entree van de stad. Als men vanaf het Hollandse stationnetje over de brug de stad nadert, is het eerste wat men ziet het kasteel Nijenrode, compleet met zijn torens (zie Afbeelding 1). Wandelt men dan verder via de route langs de molens, dan ziet men links over het water de buitenwijk *Wassenaar* liggen. De grote huizen vooraan zullen een bewoner van de Vechtstreek onmiddellijk bekend voorkomen. Het lijkt er een beetje op alsof men langs het Zandpad loopt en aan de overkant van de rivier een aantal bekende buitenplaatsen passeert. De kenner zal Boom en Bosch (Afbeelding 2), Vegtvliet (Afbeelding 3), Sterreschans (Afbeelding 4), Rupelmonde (Afbeelding 5) en Nieuwerhoek (Afbeelding 6) herkennen. De ontwerpers van de stad vonden kennelijk de buitenhuizen van de rijke Amsterdamse kooplieden zo karakteristiek, dat zij er een aantal hebben gekopieerd, zij het niet in de genoemde volgorde van zuid naar noord.

Een wat nauwkeuriger vergelijking laat zien dat men zich bij deze bouw wel enige vrijheden heeft veroorloofd. Zo mist het Japanse Vegtvliet een onderhuis, is Sterreschans niet bepleisterd en is de verdiepingsverdeling van Rupelmonde vereenvoudigd. Terwijl deze afwijkingen als minder storend kunnen worden beschouwd, moet dit helaas wel gezegd worden van de dakvensters van onder andere Vegtvliet en Rupelmonde. Men heeft van foto's gekopieerd, maar hier had voor hetzelfde geld wel wat meer stijlzuiverheid kunnen worden betracht.

Terwijl, zoals begrijpelijk, de Nederlandse pers de meeste aandacht op de stedelijke bebouwing heeft gericht, leek het mij voor dit tijdschrift interessant juist de genoemde buitenhuizen enige aandacht te geven. Mocht men in de gelegenheid zijn Japan te bezoeken - het is er niet goedkoop! - dan is voor een Nederlander een bezoek aan *Huis ten Bosch* een 'must'. Men zal er, evenals mijn vrouw en ik, een genoeglijke tijd beleven.

Uiting van bewondering voor de Nederlandse cultuur

Dit alles zal misschien bij velen als een extravagant geheel overkomen, als een realisatie van iets dat geheel buiten ons voorstellingsvermogen ligt. Kopiëren wordt door ons, West-Europeanen, immers als van minder waarde

Afb. 5. Het Japanse Rupelmonde, niet aan een rivier maar aan een kanaal gelegen.

Afb. 6. Zo werd Nieuwerhoek door de Japanners nagebouwd.

opgevat, als een bewijs van een tekort aan scheppingsvermogen. Hier manifesteert zich een groot verschil tussen het Oosterse, vooral het Chinese en het Japanse, denken en onze opvattingen.

Tijdens ons verblijf in Kyoto, de oude hoofdstad van Japan, vond er in het stadsmuseum een tentoonstelling plaats van kunstschaten uit de zogeheten *Tang*-periode (circa 600 - 900 na Chr.) van de Chinese stad Tsjangan. In die periode was Tsjangan de hoofdstad van het immense Chinese rijk en kon zij met haar 800 000 à 1 miljoen inwoners als de grootste stad van de toenmalige wereld worden beschouwd, beroemd door haar op de noordzuid-as gerichte, rechtlijnige stratenplan. Toen de Japanse keizerin Gemmei in het jaar 710 besloot een permanente hoofdstad te vestigen, werd een delegatie voor studie naar Tsjangan gezonden en stond deze stad model voor de nieuwe hoofdstad. Het huidige Nara, beroemd om haar oude tempels, herinnert met haar dambordvormige stratenpatroon nog aan de vroegere glorie als hoofdstad van het rijk. Toen keizer Kammu in 784 besloot om zijn keizerlijke zetel te verplaatsen, ontstond de eveneens door haar kunstschaten beroemde stad Kyoto. Ook hier is het door Tsjangan geïnspireerde stratenplan nog geheel intact aanwezig.

Dit vroege voorbeeld van imitatie zou nog met vele andere uit te breiden zijn. Men denke aan de Japanse tempels en pagoden die tegenwoordig als de beste mogelijkheden gezien worden om de vele verdwenen originele Chinese voorgangers te kunnen bestuderen. Imitatie wordt in Japan, evenals in China, geheel anders beleefd dan bij ons. Dingen die goed en mooi zijn, zijn het waard om nagemaakt te worden.

Zo moet men ook *Huis ten Bosch* beschouwen. Uiteraard had Kamichika's opzet een commercieel karakter, vanwege het bewezen grote succes van het kleinere *Holland Village*, aan de overzijde van de baai. Het eiland Kyushu is met zijn tropisch klimaat een geliefd vakantiegebied van Japaners en kent daarom vele themaparken, waarvan *Huis ten Bosch* een nieuwe aanwinst is. In een recent televisie-interview lichtte Kamichika zijn streven toe. Kennelijk voelt hij zich bijzonder aangesproken door de Nederlandse stedenbouw waarvan hij de grote variatie in gebouwen als inspiratiebron voor Japan beschouwt, dat zich traditioneel beperkt tot een tamelijk eenvoudige inheemse bouwstijl. Bovendien vindt hij het blijkbaar interessant zijn volksgenoten te tonen wat Nederland aan specifieke producten in het verleden heeft voortgebracht. De vele musea in het kunstmatige stadje getuigen hiervan.

Daarom gaat het mijns inziens niet aan om *Huis ten Bosch* als een merkwaardige gril te bestempelen. Het feit dat het per jaar door miljoenen mensen uit Japan, Korea, Taiwan en andere Aziatische landen wordt bezocht, getuigt er van dat deze presentie van Nederland in Japan door tallozen op prijs wordt gesteld. Laten wij dit daarom ook doen en bevorderen dat dit "themapark" bijdraagt aan de verrijking van de kennis over ons land in het land van de rijzende zon.